

3. Розвиток сільських територій України. Посібник для голів сільських і селищних рад / [Ю.О. Лупенко, М.І. Пугачов, О.Г. Булавка та ін.] За ред. Ю.О. Лупенка, М.І. Пугачова, О.Г. Булавки. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 130 с.
4. Лучик В.Є., Лучик С.Д. Визначення пріоритетів у соціальному розвитку регіонів України / В.Є. Лучик, С.Д. Лучик // Збірник наукових праць ПДАТУ.– Вип. 20. – Том 2. – Кам'янець-Подільський, 2012. – С. 23-30.
5. Проблеми соціалізації молоді в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua>.
6. Сільський сектор України на рубежі тисячоліть. У 2-х томах. Том 2. Соціальні ресурси сільських територій / [Л.О. Шепотько, І.В. Прокопа, С.О. Гудзинський та ін.] – К.: Ін-т економіки НАН України, 2003. – 396 с.
7. Соціально-економічні засади розвитку сільських територій (економіка, підприємництво і менеджмент): [монографія] / Малік М.Й., Кропивко М.Ф., Булавка О.Г. та ін. / За ред. М.Й. Маліка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 501 с.
8. Статистичні щорічники Хмельницької області за 2008 та 2011 рр. / За ред. В.В. Скальського. – Хмельницький, 2009 та 2012.
9. Черевко О.В. Стратегія соціально-економічного розвитку регіонів України: Моногр. / О.В. Черевко. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 424 с.
10. Якобчук В.П. Соціальний розвиток села в контексті регіональної аграрної політики / В.П. Якобчук. – Збірник наукових праць ПДАТУ. – Вип. 14. – Том 2. – Кам'янець-Подільський, 2006. – С. 251-254.

***Аннотация.** Исследуется проблема выявления влияния стратегий региональной аграрной политики на развитие социальной сферы села в рыночных условиях хозяйствования.*

***Ключевые слова:** аграрная политика, социальное развитие, сельские территории, социально-экономические интересы, социальная инфраструктура.*

***Abstract.** We study the problem of revealing the effects of policies of regional agricultural policies on the development of social services in rural areas in terms of market economy.*

***Keywords:** agricultural policy, social development, rural areas, socio-economic interests, social infrastructure*

УДК 332.02

В.В. Ткачук, кандидат економічних наук, доцент, докторант ПДАТУ

ФОРМУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стабільного розвитку аграрного сектору економіки можна досягти завдяки поєднанню в єдину систему цілей та інтересів підприємницьких структур, державної системи управління та регулювання і закріпленню науковим обґрунтуванням з детальним аналізом і врахуванням інтересів підприємств, держави, працівника.

***Ключові слова:** аграрний сектор, синергійний ефект, наукова основа, механізми розвитку, зміни.*

Постановка проблеми в загальному розвитку та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток підприємств аграрного сектору економіки є постійним і безперервним процесом, який вимагає глибокого наукового моніторингу з метою усунення небажаних відхилень та формування ефективних шляхів досягнення успіху, визначення потенціалу можливостей підприємства, створення обґрунтованих шляхів розвитку на науковій основі. У подальшому етапі це створить результативну систему управління конкурентоспроможності

підприємства з одночасним забезпеченням соціально-економічного розвитку. Науковий підхід дасть можливість паралельного врахування соціальної складової, поєднати максимальний прибуток та соціальне захищення і досягти цього результату допоможе система державного регулювання, оскільки підприємство націлене, як правило, здебільшого на прибуток та результат. Соціальні питання враховуються ті, які направлені на підвищення саме цього результату і як наслідок – самого прибутку. Питання соціального розвитку з одночасним розвитком підприємства, на жаль, не є взаємопов'язаними елементами, як би того хотілось. Сьогодні аграрний сектор в Україні знаходиться на певному етапі розвитку, а соціальна складова, на жаль, подібного розвитку не зазнає і потребує ретельної оцінки та аналізу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Тема формування ефективної системи розвитку для аграрних підприємств, як метод забезпечення додаткових можливостей на основі використання наукових та інноваційних ресурсів аграрного сектору, є дуже актуальною в період розвитку ринкової економіки. Дана тема досліджувалася багатьма вченими-економістами, зокрема В.П. Галушком, І.М. Герасименком, О.Д. Гудзинським, Й.С. Завадським, М.Й. Маліком, М.М. Мартиненком, М.П. Поліщук, С.М. Собоєм, І.М. Цимбалюком та іншими, але, зважаючи на розвиток економіки, дана тема потребує додаткового дослідження.

Постановка завдання. Метою роботи є узагальнення і доповнення теоретично-методологічних положень та розробка методичних підходів до формування результативного управлінського процесу, державної політики, що формується на основі наукового, інноваційного підходу та розробки рекомендацій для їх впровадження в практику господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досягти розвитку можливо завдяки системі, яка обумовлена поєднанням зовнішніх та внутрішніх факторів середовища, в якому функціонує підприємство. Особливої актуальності на сьогодні набули фактори зовнішнього середовища аграрного сектору економіки, а саме:

- стрімкий розвиток міжнародних інтеграційних процесів, що частково обумовлено вступом України до СОТ та створенням ряду підприємств із закордонним капіталом та технологіями;
- нестабільність світової економіки спричинене кризовими явищами, які виникають в країнах Європи та Америки;
- жорстка конкуренція між країнами-виробниками сільськогосподарської продукції, що спричинена входженням нових гравців аграрного ринку з високим конкурентоспроможним рівнем;
- розбалансованість між стратегічними потребами країни в продуктах харчування на внутрішньому ринку та обсягами експорту сільськогосподарської продукції;
- впровадження інноваційних технологій у виробничих процесах аграрного сектору, які підвищують як результативність, так і продуктивність галузі;
- послаблення державного контролю та регулювання за діяльністю підприємств з одночасним посиленням впливу великих корпорацій, які мають схильність до монополізації;
- відсутність єдиної державної програм щодо розвитку аграрного сектору економіки.

Внутрішні фактори також відіграють вагомий роль в діяльності підприємства враховувати, які потрібно в не меншій мірі:

- незацікавленість працівників в кінцевому результаті виробничого процесу, оскільки він, як правило, не є власником;
- різке підвищення сезонних робіт та скорочення самого виробничого процесу внаслідок автоматизації, інтенсифікації виробничих процесів, що призводить до зменшення зайнятості працівника;
- відсутність чіткої стратегії розвитку на довгостроковий період як самого підприємства, так і галузі в цілому;
- порівняно з промисловістю дещо нижчий рівень заробітної плати тощо.

Вирішення цих проблем лежить в площині управлінської діяльності на основі державницьких позицій з чітко вираженою державною політикою цього процесу, яка на принципі збалансованості підсистем повинна забезпечити синергійний ефект в процесі господарської діяльності, сформулювати конкурентні переваги в динаміці розвитку за кількісними та якісними параметрами відповідно до змін зовнішнього середовища та обраної стратегії.

Відсутність державного моніторингу та стратегічної направленості може призвести до небажаних результатів. Як приклад можна навести невідповідність розвитку виробництва зернових з одночасним розвитком тваринництва. А як результат – в Україні спостерігається дана динаміка, високий рівень експорту сировини рослинницької галузі, відсутність позитивної динаміки в тваринництві. Обмеженість експорту зернових, а це компетенції держави, дасть можливість наповнити внутрішній ринок і стимулювати розвиток тваринницької галузі, що призведе до зниження продовольчої безпеки з одночасним збільшенням робочих місць в сільському господарстві, що є одним з найбільш відчутних проблем сьогодення. Але даний підхід повинен реалізовуватись через державні правові та організаційно-економічні механізми регулювання, де держава виступає як основний суб'єкт державного та регіонального впливу з одночасним збереженням пропорційності між державним регулюванням та ринковим саморегулюванням аграрного сектору, оскільки домінування одного чи іншого фактора призведе до небажаних результатів. Саме поєднання регулятивних факторів ринку та держави дасть потрібний результат, сформулює позицію, яка буде направлена на створення напрямків розвитку всіх складових, тобто виробничий результат, прибуток, зайнятість, робочі місця та соціальний захист і гарантії.

У результаті цього потрібно сформулювати стратегічну та тактичну позиції зі встановленою стратегією, яка дасть можливість намітити шлях розвитку аграрного сектору економіки в стабільному та постійному руслі з чітко вираженими орієнтирами та незмінними обмеженнями. А забезпечити поєднання можливо лише на наукових механізмах, які дають обґрунтований, незаангажований погляд на розвиток. Самий розвиток повинен мати поетапність та почерговість виконання певних дій, що складають єдину основу та єдиний алгоритм, з детальним аналізом усіх операцій та процесів.

І в цій ситуації саме на управлінні лежить відповідальність щодо створення стратегій розвитку з оптимальним поєднанням систем та функцій менеджменту і врегулюванням взаємодії держави з її інтересами на ринку з його запитами. У результаті раціональність організації виробництва відходить на другі позиції, що спричиняє потребу модернізації управління вітчизняними підприємствами за рахунок інтегрального менеджменту на постійній основі, що виступає у вигляді об'єднання зусиль менеджерів усіх підрозділів підприємств із зусиллями державних органів регулювання діяльності аграрного сектору з метою поліпшення ефективності діяльності усієї галузі та одночасним збереженням соціальної захищеності і соціальних стандартів.

Вищесказане призведе до розвитку взаємодії усіх функцій управлінської системи, оскільки до певного рівня окремі функції розвиваються як самостійні локальні системи, а потім виникає потреба їх інтеграції та забезпечення рівня удосконаленості на системно-комплексній основі. Державний вплив дасть можливість максимальною мірою використати усі функції управлінської системи, а наукова оцінка та обґрунтованість дасть можливість провести їх характеристику, передбачити можливі ризики та загрози. Тому чим більше поєднання, згрупованість цих факторів, тим вищий і ефективніший їх результат.

Такий підхід створює умови для підвищення результативності управління якістю діяльності підприємницьких структур, а його реалізація спонукає до проведення певних змін у підсистемах організації та менеджменту, а саме в цілях, задачах та структурі управління, управлінському профілі, механізмах та стилі управління, системі відносин власного, владного та соціально-трудоного спрямування.

Але потрібно зауважити, що які б регулятивні механізми не були направлені на розвиток підприємницької діяльності, вони все-таки повинні подолати опір, який стоїть на шляху змін, передбачити можливі ризики та збалансувати усю систему менеджменту в контексті проведення стратегічних змін. Для досягнення результату потрібно вивчити чинники, спричинені небажанням керівного складу здійснювати зміни, несформованістю та непередбаченою командою, надання переваги минулому досвіду, націленістю на той же результат тощо. Також певні зауваження відмітимо і щодо державного підходу до змін, яке спричинене відсутністю єдиної програми дій по розвитку аграрного сектору економіки, небажанням втручатись в господарську діяльність, невміння повною мірою оцінити ситуацію.

Висновки. На сьогодні не стоїть питання досягти вагомих результатів щодо врожайності, виходу продукції, неефективного використання земель, все це вдалось вирішити за останні роки. Але одночасно постало питання розвитку села, його національної та культурної складової, зайнятості жителів сіл. Продуктивності вдається досягти і результати сьогодні досить позитивні

з прогресивною динамікою. Принципи управління аграрним сектором економіки запозичені з промисловості без врахування особливості галузі. Інтенсивні технології дають результат, але виключають соціально-психологічну, економічну, культурну складову. Різка монополізація аграрного сектору також не дає потрібного результату та погіршує еластичність аграрної економіки. І що важливо, такі процеси не мають зворотної дії. Це твердження відмічають ряд науковців, які розглядали дані питання і займаються вказаною проблемою. Для вирішення комплексу питань потрібне поєднання інтересів держави, агробізнесу з чітко вираженою стратегією на обґрунтованій науковій основі з постійним науковим моніторингом процесів. Лише так можна досягти розвитку, який буде в себе включати економічний ефект, соціальну захищеність, економічну безпеку. Саме це є ефективним результатом і реальною ціллю.

Список використаних джерел

1. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: Навчальний посібник / В.О. Василенко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 428 с.
2. Гудзинский О.Д. Державна політика інноваційного розвитку економіки // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 18. – С. 98-102.
3. Репин В.В. Бизнес-процессы компании: построение, анализ, регламентация / В.В. Репин . – М.: РИА Стандарты и качество, 2007. – 240 с.
4. Контроль в системі стратегічного управління підприємствами (теоретико-методологічні аспекти): монографія [Гудзинський О.Д., Судомир С.М., Аксентюк М.М., Пилепенко О.С.]. – К.: Аграр Медіа, 2011. – 325 с.

***Аннотація.** Стабільного розвитку аграрного сектора економіки можна досягти завдяки поєднанню в єдину систему цілей і інтересів підприємницьких структур, державної системи управління і регулювання і закріпленню науковим обґрунтуванням з детальним аналізом і урахуванням інтересів підприємств, держави, працівника.*

***Ключевые слова:** аграрный сектор, синергичный эффект, научная основа, механизмы развития, изменения.*

***Summary.** Sustainable development of the agricultural sector can be achieved by combining into a single system goals and interests of businesses, of state control and regulation and enforceable scientific justification, a detailed analysis and taking into account the interests of enterprises, state employee.*

***Keywords:** agriculture, synergic effect, scientific basis and mechanisms of development changes.*

УДК: 631.16

*В.Д. Слободян, кандидат економічних наук, доцент,
Н.Ф. Слободян, старший викладач,
Д.В. Слободян, здобувач ПДАТУ*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто окремі підходи до процедури фінансового аналізу з точки зору організаційно-методологічних підходів у сфері діяльності агроформувань. Висвітлено основні трактування, еволюцію та сутність фінансового аналізу, методологічні основи його проведення у сільськогосподарських підприємствах. Вивчені окремі підходи до виконання економетричного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

***Ключові слова:** фінансовий аналіз, система показників, методика розрахунку, аналітична інформація.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку аграрної сфери України в умовах